

Gemeenteraad van Hengelo
Postbus 18
7550 AA Hengelo

Gemeente Hengelo

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Onderwerp	Zaaknummer	Uw kenmerk	Datum
Voortgang en vooruitblik programma Nieuwe Energie Hengelo	2297541		6 december 2018

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij informeren wij u over de voortgang van het programma Nieuwe Energie Hengelo (NEH) 2017-2021. In het bijzonder presenteren wij u de voortgang over 2018 en blikken we – ook in het bredere perspectief van duurzaamheid - vooruit naar de uitvoeringsagenda NEH 2019 en verder.

In 2018 is gewerkt aan de volgende projecten, zoals in een politieke markt aan u gepresenteerd:

- Gebiedsgerichte integrale aanpak voor de gebouwde omgeving
- Verduurzamen gemeentelijk vastgoed
- Faciliteren initiatieven uit de samenleving
- Verkenning mogelijkheden en bovenregionaal draagvlak windenergie
- Energieloket
- Verduurzaming bedrijven(terreinen)
- Kansen zonne-energie aangrijpen
- Huurwoningen Welbions
- Verduurzamen bedrijfsvoering gemeente Hengelo
- Verduurzamen transport en mobiliteit

De voortgang van deze projecten is in een overzicht weergegeven.

In navolging van de projecten uit de uitvoeringsagenda NEH 2018 stellen wij voor om ook voor 2019 focus aan te brengen in de werkzaamheden. Deze focusgebieden komen voort uit de te verwachten verplichtingen uit het nog vast te stellen Klimaatakkoord, de beleidsvoornemens in het coalitieprogramma 2018 - 2022 en deels gaat het om een continuering van in 2018 al ingezette activiteiten.

Wij stellen voor om de focus te leggen op de onderstaande activiteiten:

- De Nijverheid Aardgasvrij
- Bedrijventerreinen: Kanaalzone en Westermaat Campus
- Versnellen verduurzaming vastgoed en bedrijven (o.a. Metropool en Twentebad)
- Hernieuwbare opwek: windmolens, zonnepark Niet In Exploitatie Genomen Gronden (NIEGG)
- Opstellen RES-T, transitievisie warmte en uitvoeringsplannen
- Opvolging campagne Hengelo Aardgasvrij, wij zijn er bij
- Faciliteren initiatieven uit de samenleving.

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Bezoekadres
Hazenweg 121

E-mailadres
gemeente@hengelo.nl
Telefoonnummer
14-074

Wij hebben de intentie om de vastgestelde middelen behorende bij het programma Nieuwe Energie Hengelo en de middelen uit de beleidsbegroting 2019-2022 voor duurzaamheid voor de jaarschijf 2019 in te zetten in overeenstemming met deze prioriteiten.

Graag gaan wij over die prioriteiten voor 2019 met u in gesprek tijdens een beeldvormende en informatieve politieke markt. Met inachtneming van de uitkomsten van die politieke markt zullen wij de financieel-technische vertaling daarvan begin 2019 via (verzamel)wijziging van de beleidsbegroting dan wel met een afzonderlijk voorstel aan u voorleggen.

Tijdens de hiervoor genoemde politieke markt zal ook nader ingegaan worden op de opgave energietransitie en de behaalde resultaten (monitoring).

Het voortgangsoverzicht en de projectenlijst NEH 2019-2021 (weergegeven in een infographic), zijn als bijlage bijgevoegd.

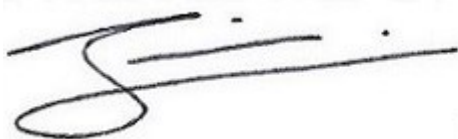
Vervolg

In de eerste helft van 2019 (als ook meer duidelijk is over het Klimaatakkoord en de nadere invulling van het project Nijverheid) willen wij graag nader met u van gedachten wisselen over de invulling van het thema duurzaamheid in brede zin en de financiële consequenties daarvan voor 2020 e.v. Dit ook met het oog op de te maken integrale afweging bij de Kadernota 2020-2023.

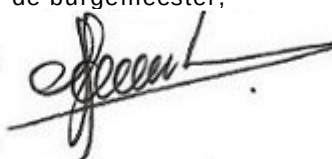
Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Hengelo,
de secretaris,

de burgemeester,

De heer J. Eshuis

De heer S.W.J.G. Schelberg

Bijlage: b&w-advies

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

COLLEGE- / BURGEMEESTERSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
2297541	Remko Cremers & Diele Biemold	FYS-SR	Bruggink

ONDERWERP

Voortgang en vooruitblik programma Nieuwe Energie Hengelo

COMMUNICATIE (OPENBAARHEID)

Openbaar

Publiceren op openbare besluitenlijst één week na besluitvorming.

Wekelijkse perstoelichting

AANLEIDING, DOEL EN WAT GING ER AAN VOORAF

In het coalitieprogramma van het college is het thema duurzaamheid een belangrijk speerpunt. In overeenstemming met de wens van de raad is een uitwerking voor het speerpunt energie gemaakt. Het thema energie is onderdeel van de bredere beleidsopgave van verduurzaming van Hengelo. De energieopgave is vertaald in een integraal programma over de energietransitie. Dit programma Nieuwe Energie Hengelo (NEH) 2017-2021 'Samen werken aan een gezond, groen, en energieneutraal Hengelo' is op 26 september 2017 door de raad als kaderstellend vastgesteld. Bij vaststelling is verzocht om jaarlijks de voortgang, de middelenbesteding en de stand van de projecten met de raad te delen.

Het Hengelose programma sluit aan op het programma Nieuwe Energie Overijssel dat begin 2017 door Provinciale Staten is vastgesteld en de Twentse Energie Strategie.

Het college en de raad worden geïnformeerd over de projecten uit het programma NEH 2018 in combinatie met een vooruitblik naar 2019. Er wordt ook een voorstel gedaan om de beschikbare middelen te oormerken voor het jaar 2019. Deze voorstellen dienen als input voor de beeldvormende Politieke Markt die op 19 december plaatsvindt. Als daaruit blijkt dat voorgestelde prioriteiten en de hierbij benodigde middelen door de raad worden gedeeld, wordt dit in de begroting vertaald door dit onderdeel te maken van de eerste verzamelwijziging van de beleidsbegroting 2019. Als blijkt dat dit niet het geval is en er andere accenten worden gesteld wordt een separaat nieuw raadsvoorstel voorbereid. De speerpunten van het programma NEH volgen de inhoud van het coalitieprogramma waarin aandacht wordt gevraagd voor onderwerpen zoals de verduurzaming van bedrijfsterreinen en de realisatie van windmolens.

In het recent verrichte Rekenkameronderzoek werd gesteld dat de aanpak van het energie-actieplan 2017-2021 als voorbeeld kan dienen bij het opstellen van een bredere duurzaamheidsvisie. Bij de verdere inhoud van deze bredere visie wordt de raad in 2019 betrokken. Dit conform de aanbevelingen van de Rekenkamer en de motie van de raad.

Dat geldt ook voor de motie van de raad over deelname aan Sustainable Development Goals van de Vng en de motie over de Energiebox. De implicaties van deze deelname worden verder uitgewerkt en maken dan deel uit van een breder plan van aanpak.

Een grote ontwikkeling in 2018 is het toekennen van 4,25 miljoen voor Nijverheid Aardgasvrij door het Rijk. Dit bedrag wordt als decentralisatieuitkering aan de gemeente Hengelo verstrekt. Het college heeft opdracht gegeven een plan van aanpak nader uit te werken, waarbij bewoners nauw betrokken worden.

INHOUD VAN HET VOORSTEL**Context**

In het programma NEH 2017-2021 zijn de volgende doelstellingen opgenomen:

- Jaarlijkse energiebesparing van 2%
- 20% duurzame opwekking in 2023 en, 40% in 2030
- 100% energieneutraal in 2050
- 45% (3.000) bestaande koopwoningen in Hengelo is gemiddeld naar label B gebracht.

Op vier resultaatgebieden (gebouwde omgeving, hernieuwbare energieopwekking, duurzame mobiliteit en energie-infrastructuur) wordt er gewerkt aan de realisatie van diverse projecten om deze doelstellingen te bereiken. De projecten waaraan wordt gewerkt zijn voor 2018 en 2019 opgenomen in uitvoeringsagenda's.

Het programmaplan NEH 2017-2021 is bijgevoegd in bijlage 1.

[Leeswijzer](#)

In dit collegeadvies presenteren wij u de voortgang over 2018 en blikken we vooruit naar de uitvoeringsagenda NEH 2019. Voor een van de verplichtingen welke uit het Klimaatakkoord bij gemeenten wordt neergelegd wordt eveneens in dit advies een toelichting gegeven. Dit betreft het opstellen van een Regionale Energie Strategie – Twente (RES-T).

Terugkijkend: Uitvoeringsagenda NEH 2018

Eerder dit jaar is een uitvoeringsagenda NEH 2018 gepresenteerd. Middels programmasturing zijn per thema en per project inspanningen, resultaten en opbrengsten in kaart gebracht en is voortgang op projectniveau gemonitord. Op 20 februari 2018 heeft uw college hierop besloten en de gemeenteraad geïnformeerd. Tijdens de politieke markt op 25 april 2018 is de raad bijgepraat over de stand van zaken en de uitvoeringsagenda NEH 2018.

De geprioriteerde projecten voor 2018 waren als volgt:

- Gebiedsgerichte integrale aanpak voor de gebouwde omgeving
- Verduurzamen gemeentelijke vastgoed
- Faciliteren initiatieven uit de samenleving
- Verkenning mogelijkheden en bovenregionaal draagvlak windenergie
- Energieloket (2.1)
- Verduurzaming bedrijven(terreinen)
- Kansen zonne-energie aangrijpen
- Huurwoningen Welbions
- Verduurzamen bedrijfsvoering gemeente Hengelo
- Verduurzamen transport en mobiliteit.

In bijlage 2 wordt de actuele stand van zaken en inhoudelijk voortgang op de uitvoeringsagenda NEH 2018 beknopt toegelicht. Na afloop van het jaar 2018 volgt met de jaarstukken de financiële verantwoording naar de raad.

Ondanks de focus op bovenstaande activiteiten zijn er onvoorziene inspanningen geweest, waarop direct moest worden geanticipeerd:

- Implementatie Wet Vet: aardgasloze nieuwbouw. De wijziging van de Gaswet per 1 juli jl. betekent dat nieuwe woningen niet meer op het aardgasnet worden aangesloten. De wet geeft het college de bevoegdheid om bij zwaarwegende redenen van algemeen belang gebieden aan te wijzen waar de aansluitplicht op het aardgasnet voorlopig blijft voortbestaan. Iedereen lijkt te hebben geaccepteerd dat aardgasvrije nieuwbouw de nieuwe werkelijkheid is. Het aanwijzen van uitzonderingsgebieden heeft in heel Twente niet plaatsgevonden.
- Campagne "Hengelo aardgasvrij, wij zijn erbij". Voortkomend uit de ontwikkelingen rondom aardgasloze nieuwbouw, de totstandkoming van warmteplan Nijverheid en de regeling Proeftuin Aardgasvrije Wijken is allereerst gestart met een stadsbrede campagne Hengelo aardgasvrij, wij zijn erbij! Een campagne ingezet om brede bewustwording te creëren rondom het eindbeeld aardgasvrij en om een platform te hebben waaruit laagdrempelig gecommuniceerd kan worden.
- Indienen aanvraag voor de regeling Proeftuin Aardgasvrije Wijken voor de Nijverheid. De proeftuin Nijverheid richt zich op het volgende vraagstuk: 'met welk scenario kunnen we met alle partners zoveel mogelijk huizen aardgasvrij maken en verduurzamen op een manier dat we de huurders en eigenaren over de drempel helpen door maatwerk te leveren'. De decentralisatie uitkering bedraagt 4,25 miljoen euro en is toegekend op 2 oktober 2018.

We sturen op inspanning en resultaat. In de politieke markt wordt de voortgang, inspanningen en resultaten van de projecten uit de uitvoeringsagenda NEH 2018 gepresenteerd. We maken hierbij gebruik van landelijke tooling en rekensystematiek die op dit moment ontwikkeld wordt. Medio 2019 willen we een concept monitoringsinstrument aan de raad presenteren. Bij de ontwikkeling van dit instrument trekken we op met Kennispunt Twente. In 2019 willen we ook de monitoring op een beeldende wijze vormgeven en presenteren bij de behandeling van de uitvoeringsagenda NEH 2020.

Vooruitkijkend: Uitvoeringsagenda NEH 2019

De infographic "Projecten 2019-2021" (bijlage 3) geeft weer hoeveel activiteiten c.q. projecten voor 2019 en verder zijn opgenomen. Dit overzicht is inclusief de vertaling van het coalitieprogramma naar een uitvoeringsagenda. Deze lijst is omvangrijk en geeft in beperkt mate de focus weer. Ondanks dat we veel willen en moeten doen, is de uitvoerende capaciteit beperkt.

Wij stellen voor om voor 2019 de focus te leggen op de onderstaande activiteiten. Deze focusgebieden komen voort uit te verwachten verplichtingen uit het komende Klimaatakkoord, het coalitieprogramma 2018 - 2022 en deels gaat het om een continuering van ingezette activiteiten in 2018. Daarbij zijn de volgende afwegingen gemaakt: urgentie van het thema, praktische uitvoerbaarheid en haalbaarheid en draagvlak.

Focus ligt in 2019 op de volgende thema's:

1. Proeftuin de Nijverheid Aardgasvrij
 - Integrale gebiedsgerichte aanpak
 - Bevat meerdere deelprojecten uit de lijst

- Huurwoningen, particuliere woningen en (fysieke) woonomgeving
- Pilot voor het aardgasvrij maken i.c.m. verduurzamingsaanbod

2. Verduurzamen van Bedrijventerreinen

- Voortzetten van het initiatief van het BIT t.a.v. aanpak Bedrijvenpark Kanaalzone
- Is de opstap naar een integrale gebiedsgerichte aanpak/aardgasvrij maken

3. Versnellen van het verduurzamen maatschappelijk vastgoed en bedrijven stimuleren en reguleren m.b.t. energiemaatregelen.

- Metropool
- Twentebad
- Scholen

NB. Bovenstaande activiteiten kennen eigen dekkingsbronnen maar maken onderdeel uit van de inspanning en het programma NEH 2017-2021.

4. Faciliteren van de aanloop naar de realisatie van hernieuwbare opwek

- Zonne initiatief: opvolging haalbaarheidsstudie NIEGG
- Windinitiatief: initiatief van Vrienden van het Weusthag
- Windinitiatief: initiatief vanuit het BIT/ Bedrijvenpark Kanaalzone / locatie A35

5. Herpositionering en opwaardering Energieloket

- Naar aanleiding van provinciale opdracht
- Op basis van evaluatieonderzoek door Ekwadraat
- In combinatie met de situatie rondom "Hengelo Aardgasvrij, we zijn erbij!"

6. Opstellen Regionale Energie Strategie – Twente (RES-T)

7. Opstellen Transitievisie Warmte

- i.s.m. Welbions en netbeheerders, afvaardiging bewonersorganisaties/ bewonersinitiatieven

Naar wat we hier op dit in kunnen voorzien, is het de verwachting dat deze activiteiten ook in 2020-2022 nog steeds hoge prioriteit hebben.

Regionale Energie Strategie Twente

Het Rijk heeft via het Klimaatakkoord op hoofdlijnen gemeenten aan de lat gesteld om regio's te vormen die samen een Regionale Energie Strategie (RES) opstellen waarin duidelijk wordt gemaakt hoeveel hernieuwbare opwek en energiebesparing er in de regio mogelijk is. Het procesvoorstel om tot een RES te komen is toegevoegd als bijlage 4. Daarnaast heeft het Rijk aan gemeenten verzocht om uiterlijk 2021 een transitievisie warmte vast te stellen. Hierin wordt aangegeven welke wijk wanneer op welke alternatieve warmtevoorziening (dan aardgas) wordt aangesloten. We starten hier in Hengelo al in 2019 mee gezien de raakvlakken tot de Regionale Energie Strategie.

PERSONELE EN FINANCIËLE ASPECTEN

Overzicht beschikbare middelen

De beschikbare middelen behorende bij het programma Nieuwe Energie Hengelo en de middelen uit de beleidsbegroting 2019-2022 zijn in de volgende tabel samengevoegd weergegeven. De weergegeven bedragen zijn afgerond en moeten vermenigvuldigd met € 1.000.

Jaar	Duurzaamheidsbudget	Communicatie- budget duurzaamheid	Exploitatie uitgaven duurzaamheid in collegeprogramma	Totaal beschikbare middelen
2019	€ 198	€ 17	€ 150	€ 280
2020	€ 198	€ 17	€ 225	€ 355
2021	€ 13	€ 17	€ 300	€ 330
2022	€ 13	€ 17	€ 375	€ 405

In de jaren 2019 en 2020 is € 85.000 geclaimd voor de inzet van een transitie-manager. Dit is conform het vastgestelde raadsbesluit in de Kadernota (zaaknummer 2128608) waarin de middelen zijn toegekend. Dit bedrag is in de laatste kolom, totaal beschikbare middelen, in mindering gebracht. In het coalitieprogramma zijn middelen uitgetrokken voor investeringen en exploitatie uitgaven voor duurzaamheid. De exploitatieuitgaven lopen op tot 375.000 in 2022 en zijn weergegeven in bovenstaande tabel. De investeringsuitgaven lopen op tot € 125.000 in 2022.

Voor het inzetten van deze investeringsbedragen wordt gedacht aan projecten die in lijn liggen met de uitvoeringsagenda en de daarin aangegeven focusgebieden. Te denken valt aan bijdragen voor het verduurzamen met zonnepanelen en het isoleren van maatschappelijk vastgoed, een bijdrage in het realiseren van zonneparken en mogelijke investeringen in De Nijverheid voor de verduurzaming van woningen. Dit geldt tevens voor het saldo van de bestemmingsreserve duurzaamheid, waarvan de verwachting is dat ultimo 2018 nog € 84.000 resteert. Separate uitwerkingsvoorstellen over de inzet van deze middelen worden vooraf aan de gemeenteraad voorgelegd.

Bestedingsvoorstel

De besteding van de financiële middelen is in lijn met het coalitieprogramma en de te verwachten verplichtingen vanuit het Klimaatakkoord. De middelen worden bij voorrang gekoppeld aan de prioriteiten 2019 en aan het continueren, c.q. opvolgen van al eerder uitgezette acties uit 2018.

Onderstaand voorstel is bedoeld als een ontwerp bestedingsplan voor het jaar 2019. Voor de herpositionering van het Energieloket 2.1 zijn nog provinciale middelen beschikbaar die specifiek hiervoor zijn gereserveerd en dus geen onderdeel vormen van onderstaand bestedingsvoorstel.

1. Voor de Proeftuin De Nijverheid Aardgasvrij is vanaf medio 2019 een bijdrage nodig voor projectmanagement. Hiervoor wordt voorgesteld om € 25.000 te oormerken in 2019. Voor de extra ondersteuning door de transitie-manager NEH voor de Proeftuin en de leer- en ontwikkelopgaven is aanvullend een subsidie van € 100.000 bij de provincie Overijssel aangevraagd voor 2019. Dit bovenop de al toegekende 4,25 miljoen, aangezien dat bedrag niet mag worden gebruikt voor projectmanagement.
2. Voor de aanpak van Bedrijvenpark Kanaalzone door ondersteuning van het initiatief van het BIT wordt voorgesteld om € 40.000 te oormerken. Dit wordt gebruikt voor de inhuur van projectleiding en expertise, en om voor 2019 een nieuwe proeftuinaanvraag aardgasvrije wijken voor te bereiden. Doel is te komen tot een integrale gebiedsgerichte aanpak richting een aardgasvrij bedrijfsleven.
3. Voor actief versnellen van het verduurzamen maatschappelijk vastgoed en bedrijven wordt voorgesteld om € 40.000 in te zetten voor de inzet of inhuur van expertise op dit gebied. Hierbij wordt getracht om de kosten te verrekenen met mogelijk te ontvangen subsidies.
4. Voor de aanloop naar de realisatie van windmolens door het initiatief 'Vrienden van het Weusthag' en Bedrijvenpark de Kanaalzone wordt voorgesteld om een faciliterende rol te spelen en nu verder te brengen door een haalbaarheidsonderzoek uit te laten voeren. Ook is een aanbestedingsprocedure voor een zonnepark op NIEGG voorzien. In 2019 is € 30.000 nodig om de kosten voor haalbaarheidsstudies, draagvlak vergroting en de ruimtelijke inpassing te kunnen dekken. Uitgangspunt hierbij is overigens dat de kosten van de ruimtelijke procedure ook deels voor rekening van de initiatiefnemer zelf komt.
5. Voor de (te verwachten) verplichtingen uit het Klimaatakkoord: het opstellen van een transitievisie warmte en een Regionale Energie Strategie wordt voorgesteld om € 30.000 te oormerken. Het bedrag wordt gebruikt voor de inhuur van projectleiding en expertise.
6. In 2018 is gestart met de campagne "Hengelo aardgasvrij, wij zijn erbij". Deze bewustwordingscampagne schetst naar inwoners en bedrijven het eindbeeld aardgasvrij. Om de bewustwording hoog te houden wordt voorgeteld om hiervoor een bedrag van € 30.000 te reserveren voor de ontwikkeling van campagnematerialen en de campagne zelf.
7. Voor het faciliteren van initiatieven uit de samenleving zijn eveneens middelen benodigd. Het faciliteren van initiatieven is essentieel om draagvlak en bewustwording onder inwoners en bedrijven te vergroten.

Bestedingsplan middelen duurzaamheid (X €1.000)	2019	2020	2021	2022
		<i>Doorkijk '20 e.v.</i>		
1. De Nijverheid Aardgasvrij	25	135	135	110
2. Bedrijventerreinen: Kanaalzone en Westermaat Campus	40	40	50	50
3. Versnellen verduurzaming vastgoed en bedrijven	40	40	50	50
4. Hernieuwbare opwek: windmolens, zonnepark NIEGG	30	30	30	30
5. Opstellen RES-T, transitievisie warmte en uitvoeringsplannen	30	30	30	30
6. Opvolging campagne Hengelo Aardgasvrij, wij zijn er bij	30	30	30	30
7. Faciliteren initiatieven uit de samenleving	85	50	5	105
Totaal	280	355	330	405

Personele inzet

Het ambitieniveau is hoog als het gaat om duurzaamheid en de ontwikkelingen gaan snel: een voorbeeld is de versnelling in de discussie over een aardgasloze toekomst. De eerste opdracht is om de personele inspanning die dit vergt te leveren vanuit de bestaande formatie. Dit kan leiden tot interne verschuiving van prioriteiten in 2019. Mocht gaandeweg blijken dat de huidige formatieruimte niet of niet volledig invulling kan geven aan de inspanningen op langere termijn, dan wordt dit op een later moment voorgelegd aan de raad. Het gaat dan om een nadere afweging van prioriteiten of de doorlooptijd van het programma óf de inzet van extra capaciteit als onderdeel van een integrale afweging.

BESPREEK- EN BESLISPUNTEN

- kennismaken van de stand van zaken
- beeldvorming van de voortgang en knelpunten
- besluiten over de prioriteiten 2019
- inzet van de beschikbare middelen 2019

BIJLAGEN

Bijlage 1 Programmaplan NEH 2017-2021

Bijlage 2 Overzicht voortgang projecten 2018

Bijlage 3 Infographic uitvoeringsagenda NEH 2019-2021 en communicatiekapstok

Bijlage 4 Procesvoorstel RES

Bijlage 2 Selectie van onderwerpen en projecten t.b.v. de uitvoeringsagenda NEH 2018

1. Gebiedsgerichte integrale aanpak voor de gebouwde omgeving [Aan gecommitteerd]

Vanuit een integrale gebiedsgerichte aanpak samen met gemeente, provincie, Welbions, Pioneering, Enexis en de (NEO)partners starten we een pilot voor de buurt Nijverheid voor een grootschalig transformatie programma om te komen tot een energie neutrale en aardgasvrije wijk.

Inspanning 2018

- wijkenergie- c.q. warmteplan op stellen (kanaalzone Noord en Hasseler Es in 2^e fase). Er starten 2 pilots in gemeente Hengelo en Enschede om wijkenergieplannen op te stellen en van elkaars methode te leren en met de mogelijke uitkomsten tot meer uniforme werkwijzen te komen.
De oplevering van het warmteplan voor de Nijverheid, onder projectleiderschap van Pioneering, loopt twee maanden vertraging op. Geplande oplevering is februari 2019. Ondertussen heeft de gelegenheid zich voorgedaan om een aanvraag voor de regeling Proeftuin Aardgasvrije Wijk in te dienen bij het Rijk voor de Nijverheid. Het ministerie van BZK heeft aan gemeente Hengelo een subsidie toegekend van 4,25 miljoen euro voor het doorvoeren van maatregelen om woningen aardgasvrij te maken. Met de overige wijken is niet gestart in 2018.
- Integrale collectieve aanpak ontwikkelen met Welbions en Duurzaam (T)huis Twente (en voor 1 gebied met WoningWaard) om woningen te verduurzamen.
De integrale collectieve aanpak krijgt vorm in de Nijverheid, waarbij ook samengewerkt wordt met Welbions en Duurzaam Thuis Twente. Tijdens een inloopbijeenkomst opperden inwoners van de Nijverheid hun vragen en ideeën over het aardgasvrij maken van de buurt. De gesprekken met de buurtbewoners, zowel huurders als woningeigenaren, waren prettig en leverden veel waardevolle informatie op die als input wordt gebruikt voor de collectieve aanpak.
De provincie heeft WoningWaard geselecteerd om 1000 woningen in Overijssel energieneutraal te maken. Voor de aanpak van WoningWaard is obv hun criteria een passende wijk gezocht en geselecteerd om hun aanpak toe te passen. In 2019 zal hiermee worden gestart.
- Ontwikkelen van collectieve pakketten voor kopers en huurders met bijbehorende vernieuwende arrangementen voor financiering.
Het Rijk werkt op dit moment aan collectieve pakketten voor huiseigenaren, om hun woning te verduurzamen. Gemeente Hengelo denkt mee met VNG en ministerie van BZK over randvoorwaarden.
- Uitwerken van (collectieve) object gebonden financiering, bijvoorbeeld in de vorm van een woning abonnement.
Dit is eveneens opgenomen als leervraag en behoefte in de proeftuinaanvraag van de Nijverheid.

Resultaat 2018

Scenario's voor een energieneutraal Nijverheid zijn in kaart gebracht inclusief de mogelijkheden van energiebesparing en –opwekking. Hierop volgt een proces van besluitvorming m.b.t. deze scenario's c.q. toepassingsmogelijkheden voor besparing op en vervanging van aardgas als warmtebron.

Oplevering van het warmteplan, onder projectleiderschap van Pioneering, wordt verwacht in februari 2019.

2. Verduurzamen gemeentelijke vastgoed (DMJOP's) [In ontwikkeling]

Gemeente Hengelo werkt aan een plan voor de verduurzaming van haar maatschappelijk vastgoed portefeuille, waarbij allereerst de energie labels en energieadviezen van de gebouwen in kaart worden gebracht. De gemeente heeft een voorbeeldfunctie op dit vlak. Bij de uitvoer van het plan kunnen mogelijk ook lokale initiatieven en maatschappelijke partners een rol vervullen.

Inspanning 2018

- Verduurzamen van het Twentebad (renovatie in uitvoering; fase verduurzaming resterend). Gezamenlijke ambitie voor een 100% duurzaam en aardgasloos Twentebad. Daarbij wordt de mogelijkheid onderzocht voor een toekomstbestendige en innovatieve

- warmtevoorziening passend binnen de exploitatie. [Aan gecommiteerd] Een integraal innovatief maatwerkadvies wordt uitgevoerd voor het Twentebad. Oplevering wordt verwacht eind november 2018. Hiernavolgend kunnen vervolgstappen worden bepaald.
- Metropool heeft de ambitie om te verduurzamen. Welke mogelijkheden hiertoe zijn wordt uitgezocht zodat keuzes gemaakt kunnen worden en e.e.a. verder voorbereidt kan worden. [In ontwikkeling] Een integraal innovatief maatwerkadvies wordt uitgevoerd voor Metropool. Oplevering wordt verwacht eind november 2018. Ondertussen wordt er gekeken of de aangevraagde SDE subsidie voor zonnepanelen op Metropool benut kan worden. Na het integrale advies worde vervolgstappen bepaald.
 - Duurzame scholen hebben eveneens een voorbeeldfunctie en scholen bereiken een brede doelgroep van ouders en kinderen. Zodoende heeft het verduurzamen van scholen de aandacht. Het ophalen van ambities van schoolbesturen en het in kaart brengen van de mogelijkheden zijn eerste stappen. Mogelijkheden liggen er ook op het gebied van energiecontracten en –levering, zoals zonnepanelen op schooldaken. [In ontwikkeling]
 Gemeente is in 2018 gestart met eerste gesprekken met scholen over hoe bewustwording voor duurzaamheid te vergroten en hoe het nemen van maatregelen kan bijdragen aan een betere en duurzame school. Dit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. De school investeert en heeftvoordelen door lagere energielasten; gemeente krijgt als eigenaar een beter pand.
 Via een Integraal HuisvestingsPlan (IHP) wordt de behoefte aan huisvesting voor primair onderwijs in kaart gebracht. Hierin wordt ook aandacht besteed aan verduurzaming van de panden en de investeringen die daarvoor nodig zijn.
 - Bij het verduurzamen bereik. Voor een aantal sportgebouwen zijn mogelijke energiemaatregelen al in van sporthallen en sportverenigingen geldt ook de voorbeeldfunctie en doelgroep kaart gebracht, voor anderen vindt dat nog plaats. Het activeren tot uitvoering is hiernavolgend van belang. [In ontwikkeling] In 2018 hebben een aantal scans bij sportverenigingen plaatsgevonden, in opdracht van sport, naar de mogelijkheden van verduurzaming. Ook de haalbaarheid van zonne-energie wordt onderzocht. Het is de keuze van sportverenigingen om op dit adviesaanbod in te gaan; zo ook de verantwoordelijkheid om opvolging te geven aan de adviezen door energiemaatregelen te treffen.

Resultaat 2018

De mogelijkheden voor verduurzaming van het maatschappelijk vastgoed, onderwijs en sporthallen/ sportgebouwen zijn in kaart gebracht. Waar het vastgoed in eigendom van de gemeente is, wordt gekeken welke maatregelen uitgevoerd kunnen worden en welke financieringsmogelijkheden (evt. subsidies) hiertoe zijn. Waar het niet in eigendom is, gaan we activeren en aanmoedigen, hulp bieden waar mogelijk en goede voorbeelden etaleren ter lering en inspiratie. Ook zal er bij de voorbereiding van de aanbesteding voor het nieuwe (duurzame) energiecontract gekeken worden of er maatschappelijk vastgoed, scholen en sportverenigingen zijn die hier gebruik van willen maken.

Met gebruik making van ELENA subsidie is er via een aanbesteding opdracht gegeven om een energielabels en maatwerkadviezen te maken voor de strategische portefeuille van het maatschappelijke vastgoed. Dit levert input voor een Duurzaam MeerJaren Onderhouds Plan (DMJOP) voor het verduurzamen van het vastgoed. De uitkomsten van de maatwerkadviezen worden eind 2018 opgeleverd.

3. Faciliteren initiatieven uit de samenleving [Ontwikkeling]

Om een gezond, groen en energie neutraal Hengelo te realiseren werkt de gemeente samen met inwoners, organisaties, onderwijs en maatschappelijke partners. Lokale initiatieven uit de samenleving spelen hierin een belangrijke rol. Het vergroot het aanbod van duurzame energie en leidt tot eigenaarschap, kennisontwikkeling, bewustwording. En daarmee draagt het dan ook bij aan draagvlak en participatie. Dit vraagt om een actieve rol van de gemeente om lokale initiatieven een kansrijke positie te geven. (voorbeelden: een proeftuin voor duurzaam bouwen, elektrische scooters bezorgrestaurants, oprichten van een energie coöperatie en vele anderen).

Inspanning 2018

- Gemeente brengt mensen, middelen en mogelijkheden bij elkaar.

Initiatieven uit de samenleving zijn in contact gebracht met het zonne-collectief Tuindorp die veel ervaring hebben opgedaan met het opzetten van een postcoderoos, collectief zonne-energieproject.

- Gemeente faciliteert op basis van concrete hulpvraag de initiatiefnemer(s). Doorlopend, afhankelijk van concrete hulpvraag.
- Gemeente gaat actief op zoek naar initiatieven in wijken waar het initiatief minder vanzelfsprekend genomen wordt. Om meerdere redenen is voor de Nijverheid gekozen als start voor aardgasvrije wijken; daar valt ook de bewustwording en draagvlak onder inwoners onder.
- Gemeente start een lerend en inspirerend netwerk van initiatiefnemers in Hengelo. Groener Hengelo is een inspirerend platform dat stimuleert om groene ideeën en duurzame initiatieven om te zetten in daden! De gemeente faciliteert Groener Hengelo door hen een podium te geven bij duurzame ontwikkelingen, als ook bij het verstrekken van drukwerk voor hun activiteiten. Het lerend netwerk van initiatiefnemers wordt komend jaar verder uitgewerkt.

Resultaat 2018

In de samenleving ontstaan steeds meer initiatieven die een netwerk vormen en bijdragen aan de gezamenlijke ambities en doelstellingen. Initiatiefnemers richten een lokale energie coöperatie op als overkoepeling voor energie initiatieven. Een pilot duurzaam bouwen is opgestart en werkt samen met verschillende partijen en zijn een voorbeeld voor geïnteresseerden. Bezorgrestaurants rijden op elektrische scooters en elektrisch vervoer krijgt meer bekendheid en een groter marktaandeel in het personen vervoer.

De initiatiefnemers van verschillende initiatieven zijn met elkaar in contact gebracht en gefaciliteerd in het oprichten van een energie coöperatie. Sinds november 2018 is deze coöperatie een feit. Deze coöperatie draagt bij in het opzetten van nieuwe initiatieven voor opwekking van hernieuwbare energie. Voor de pilot duurzaam bouwen is naar samenwerking met het ROC, een duurzaamheidsprijsvraag, gezocht. Met betrekking tot de bezorgscooters is het initiatief op weg geholpen. Er bleek vooral behoefte aan subsidie te zijn, zodoende is gewezen op de provinciale subsidieregeling.

4. Verkenning mogelijkheden en bovenregionaal draagvlak windenergie [Ontwikkeling]

Windenergie is een belangrijke vorm van duurzame elektriciteit waarmee Hengelo de nodige meters kan maken met het behalen van duurzaamheidsdoelen en ambities. In Twente is er tot nu toe nog geen windmolen gerealiseerd. Het realiseren van windenergie vraagt namelijk om een aanpak die van onderop plaatsvindt. Daarom staan Twentse gemeenten open voor een gesprek met inwoners en belanghebbenden. Ze ontwikkelen een aanpak in samenwerking met de NEO partners inclusief provincie over hoe lusten en lasten verdeeld kunnen worden. Uit lokale energie ateliers die in het najaar van 2017 werden georganiseerd in 12 Twentse gemeenten lijken locaties nabij (snel)wegen, kanalen en bedrijventerreinen het meest kansrijk.

Inspanning 2018

- Vrienden van het Weusthag melde tijdens het Energie Atelier, georganiseerd door de gemeente op 16 november, dat ze de mogelijkheden onderzoeken voor een Windmolen. Daarbij willen ze kijken hoe de samenleving mee kan participeren en profiteren. [Initiatief uit de samenleving]
Vrienden van het Weusthag hebben een oproep gedaan aan de samenleving om mee te denken over een locatie voor het realiseren van een windmolen. Er zijn verschillende reacties binnen gekomen wat heeft geresulteerd in 2 mogelijke locaties. Een eerste scan naar geschiktheid van deze potentiële locaties voor windenergie is uitgevoerd.
- Bovenregionale samenwerking opzetten om de mogelijkheden en steun voor windenergie in de provincie c.q. regio te vergroten.
Herhaaldelijk is in de regio en met de provincie gesproken over bovenregionaal draagvlak voor windenergie. Ook in relatie tot de in voorbereiding zijnde Regionale Energie Strategie (RES) waarin hernieuwbare opwek inclusief windenergie een plek moet krijgen, wordt hierover gesproken. Deze gesprekken worden in 2019 geïntensiveerd.

Resultaat 2018

De Vrienden van het Weusthag zijn in gesprek met de samenleving van Hengelo en maken daarbij gebruik van de kennis en expertise van de Twentse aanpak. Voorbereiding en participatie met de samenleving loopt in 2018.

Vanuit de uitvoeringsagenda Twentse energiestrategie is samen met Rijkswaterstaat een verkenning gedaan naar de mogelijkheden langs de A35 en bedrijventerreinen langs deze Rijksweg, vanaf Wierden/Almelo tot aan de Duitse grens, naar de mogelijkheden voor grootschalige opwek van energie via zon en wind.

5. **Energieloket (2.1)** [Aan gecommitteerd]

In de woningbouwafspraken met de Provincie Overijssel is de verduurzaming van de woningvoorraad een belangrijk thema. Een plan van aanpak heeft subsidie en instemming ontvangen. Het energieloket heeft als opgave om bewoners te stimuleren hun woningen energiezuiniger te maken en om duurzame energie op te wekken. Bij het loket kunnen bewoners meer informatie en ondersteuning krijgen over het verduurzamen van hun woning, waarbij zij ook gebruik kunnen maken van de provinciale stimuleringsregelingen.

Inspanning 2018

- Allereerst zal er een onafhankelijke evaluatie van het huidige functioneren van het energieloket plaatsvinden.

Het functioneren van het energieloket is in 2018 geëvalueerd door een extern adviseur. Oplevering staat gepland in december 2018.

- Vervolgens zal conform het plan van aanpak een verdere (door)ontwikkeling van het Energieloket 1.0/2.0 tot opzet van het Energieloket 2.1 plaatsvinden. Mogelijke verbreding van thema's en doelgroep benaderingen, zoals integraal gebiedsgericht en voor de groep huishoudens met een kleine portemonnee (energiearmoede) wordt afgewogen.

Het energieloket staat en functioneert. Het energieloket adviseert eigenaar-bewoners op basis van hun aanvragen. Samen met Twentse gemeenten, Provincie Overijssel en Duurzaam Thuis Twente wordt er een plan van aanpak opgesteld dat inspeelt op een integrale wijkgericht aanpak die inwoners faciliteert om hun woning te verduurzamen als voorbereiding op de stap naar aardgasvrij. Hiermee is een voorschot genomen op de opwaardering van het energieloket. Naast het eigen initiatief en ingezette ontwikkelingen kan op basis van de evaluatie verder opwaardering plaatsvinden.

Resultaat 2018

Een (doorontwikkeld) energieloket voor bewoners (en mogelijk bedrijven) waar ze informatie en ondersteuning krijgen over het verduurzamen van hun gebouw, met als uiteindelijke doel om zoveel mogelijk gebouwen te verduurzamen en energie te besparen. De uitkomsten van de evaluatie van het energieloket is input voor een aanpak samen met Provincie Overijssel en DTT. Ook wordt er op nationaal niveau gewerkt aan een integrale aanpak voor energieloketten die inspeelt op de opgaven voor de gebouwde omgeving om woningen te verduurzamen. Gemeente Hengelo volgt deze ontwikkelingen. Dit moet leiden tot een uniformere aanpak welke op z'n vroegst verwacht wordt in 2019.

6. **Verduurzaming bedrijven(terreinen)** [In ontwikkeling]

Bedrijven hebben een groot aandeel in het totale energiegebruik in Hengelo; zowel de industrie als commerciële dienstverlening. Veel industrie valt onder het activiteitenbesluit van de wet Milieubeheer, waarbij deze bedrijven verplicht zijn om erkende energiebesparingsmaatregelen (EML) met een terugverdientijd van <5 jaar door te voeren. Grote bedrijven met een energie-intensieve industriële installatie vallen onder het Europese CO₂-emissiehandelssysteem European Energy Directive (EED) en kennen andere richtlijnen, maar moeten desalniettemin ook voldoen aan het uitvoeren van maatregelen met een terugverdientijd van <5 jaar.

Inspanning 2018

- Prestatie afspraken maken met de Omgevingsdienst Twente in oprichting (ODT) om bedrijven te stimuleren en te handhaven op implementatie van energiebesparende maatregelen (o.a. Wet Milieubeheer en EED) [In uitvoering] Gemeente Hengelo heeft gekozen om alleen de basistaken te beleggen bij de ODT en geen plus activiteiten zoals handhaving milieubeheer/ energiemaatregelen.

- Het organiseren van bijeenkomsten voor en door bedrijven op twee bedrijventerreinen, om ze verder te helpen met het verbeteren van hun energiehuishouden en verduurzamen van de bedrijfsvoering.
Zowel het bestuur van het Bedrijvenpark Kanaal Zone (BIT) als van Westermaat Campus hebben bijeenkomsten georganiseerd om bedrijven te stimuleren hun energiehuishouding te verduurzamen.
 - BIT heeft bedrijven aangeboden om zonne-scans uit te laten voeren en daarbij ondersteuning te bieden voor een SDE+ aanvraag. Dit is een eerste stap voor bedrijven om hun bedrijfsvoering te verduurzamen, waardoor er een vliegwiel ontstaat om te versnellen. Gemeente Hengelo heeft hiervoor middelen beschikbaar gesteld als cofinanciering.
 - Westermaat Campus heeft de ambitie om een energie coöperatie op te zetten die voorziet in het energieverbruik van het bedrijventerrein. Hiervoor hebben ze een LEI subsidie toegekend gekregen van Provincie Overijssel. Gemeente Hengelo faciliteert deze aanpak.
- Bedrijven in de LED-lights zetten, waar een inspirerende en aanmoedigende (voorbeeld)werking vanuit gaat naar andere bedrijven. **Niet gestart.**
- Een competitie tussen bedrijventerreinen om energiebesparing te realiseren, wordt overwogen. **Niet gestart.**

Resultaat 2018

Gemeente heeft prestatie afspraken gemaakt met de ODT (in oprichting) over het invullen van hun toezichhoudende rol. Bedrijven zijn geïnspireerd door de goede voorbeelden van hun collega's en hebben een routekaart opgesteld die hen helpt om goede keuzes te maken als het gaat om investeringen in het verduurzamen van hun eigen energiehuishouding. De aanpak van de beide bedrijventerreinen resulteert in een projectplan voor een integrale gebiedsgerichte aanpak om stappen te maken en bedrijven te stimuleren om te verduurzamen. De alliantie Nieuwe Energie Overijssel is hierbij betrokken. Gezien beperkte inspanning en resultaat over 2018 moet intensivering plaatsvinden in 2019.

7. Kansen zonne-energie aangrijpen [In ontwikkeling]

Door elektrificatie zal het elektriciteitsgebruik toenemen. Dat vraagt om duurzaam opgewekte elektriciteit. Maximaal 25% kan opgewekt worden met zonnepanelen op daken. Dit kan aangevuld worden met grootschalige zonneparken. Dat biedt veel kansen om bij te dragen aan.

Inspanning 2018

- Zonnevelden (en evt. wind) langs A1 en A35 en op geluidswallen in samenwerking met Rijkswaterstaat. [In ontwikkeling]
Samen met Rijkswaterstaat en Twentse gemeenten is vanuit de uitvoeringsagenda van de Twentse Energiestrategie (TES) een ruimtelijke visie opgesteld. Dit geeft inzicht via welke principes het gebied rondom de A35 omgevormd kan worden naar een energielandschap.
- Haalbaarheidsonderzoek naar de mogelijkheden voor zonneparken op niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG). [Aan gecommiteerd]
Er zijn 10 NIEGG locaties globaal onderzocht naar de mogelijkheden om een zonnepark te exploiteren. Het college van B&W heeft 4 locaties uitgekozen om een verdiepend haalbaarheidsonderzoek uit voeren welke in 2018 is afgerond.
- Zonnepark realiseren op eigengrond (in combinatie met 'NIEGG' 12-14 ha) met SDE+ subsidie. [Initiatief uit de samenleving] Dit initiatief uit de samenleving is vervallen.

Resultaat 2018

Er zijn een aantal locaties geselecteerd/ bekend waar een zonnepark gerealiseerd kan worden. Waar nodig zijn bestemmingsplanwijzigingsprocedures in werking gezet en inspraakbijeenkomsten georganiseerd.

De uitkomsten van het NIEGG haalbaarheidsonderzoek worden verwerkt in een integraal gewogen collegeadvies voor de exploitatie van zonneparken op NIEGG locaties. In dit advies worden tevens de uitkomsten van de ruimtelijke visie voor de A35 verwerkt specifiek voor de locaties langs de A35.

8. **Renovatie Huurwoningen Welbions incl. NOM** [In uitvoering]

De gemeente en Welbions hebben prestatieafspraken gemaakt voor het jaar 2018 en 2019. Hierin heeft duurzaamheid een meer urgente plek gekregen, waarbij Welbions in hun meerjarenbegroting 5 miljoen euro per jaar extra heeft ingerekend voor duurzaamheidsingrepen bij levensduurverlengende maatregelen (LDV), nieuwbouw en specifieke projecten.

Inspanning 2018

- Welbions zal bij 350 woningen LDV en duurzaamheidsmaatregelen toepassen.
- Voor nieuwbouw gaat men naar label A, in 2019 naar BENG en vanaf 2020 energieneutraal bouwen.
- Welbions stelt in 2018 een energieplan op om te komen tot een CO2 neutraal woningbezit in 2050.
- Gemeente en Welbions komen tot een (gezamenlijk) energieplan, welke koers gaat geven aan de uitvoering van de Hengelose energietransitie. [Zie hieronder vwb Nijverheid en transitievisie warmte Hengelo](#). In 2019 zal gestart worden met de uitwerking van de transitievisie warmte welke uiterlijk in 2020 gereed moet zijn.
- Middels een pilot zal in 2018 en 2019 uitvoering worden gegeven aan dit energieplan om samen te leren van de aanpak, voor de overige wijken.
- Met de gemeente werkt Welbions in 2018 een warmteplan uit voor de wijk Nijverheid wat dient als pilot. [De samenwerking tussen Welbions en gemeente en de voorlopige uitwerking van dit warmteplan heeft geresulteerd in een toegekende decentralisatie uitkering voor de Proeftuin Aardgasvrije Wijken de Nijverheid](#). De samenwerking dient als basis én wordt gecontinueerd in 2019 om ook voor de overige Hengelose buurten/ wijken transitievisies warmte (voorheen warmteplannen geheten) op te stellen.
- Een combinatie aanpak voor kopers/huurders wordt onderzocht voor wijken waar gespikkeld bezit is en Welbions voornemens is om te verduurzamen. [Dit wordt o.a. voor de Nijverheid uitgewerkt en t.z.t. toegepast](#).
- Gemeente en Welbions trekken met elkaar op, in WOON en NEO verband, om de belemmeringen m.b.t. de realisatie van ambities te adresseren via een lobby en aangepakt te krijgen. [Hierin is samen opgetrokken](#). De geadresseerde belemmeringen zijn bestuurlijk vastgesteld in de bestuurlijke kerngroep van de Nieuwe Energie Overijssel (NEO) alliantie. Hierbij zijn ook oplossingsrichtingen vastgesteld welke een plek krijgen in de uitvoeringsagenda van NEO 2019. Een van de knelpunten is het voorziene tekort aan technisch personeel waarvoor in november 2018 een kennissessie plaatsvond.

Resultaat 2018

Bovenstaande inspanningen zullen leiden tot een verder verduurzaamde woningportefeuille bij Welbions en een duurzamer Hengelo. Ook de samenwerking tussen gemeente en Welbions zal intensiveren waardoor we in de integrale gebiedsgerichte opgaven zoals de energievisies/ warmteplannen beter kunnen inspelen op elkaars processen en werkwijzen. [De samenwerking met Welbions is intensief en verloopt prettig. Er is vertrouwen en er wordt gewerkt vanuit ieders verantwoordelijkheid.](#)

9. **Verduurzamen bedrijfsvoering gemeente Hengelo** [In ontwikkeling]

Gemeente Hengelo neemt groene stroom en aardgas af (zonder CO2 compensatie). Deze contracten zijn tot stand gekomen via een aanbesteding met de 14 Twentse gemeenten. Deze lopen tot december 2019. We staan voor de keuze om voor het nieuwe energiecontract weer deel te nemen aan de gezamenlijke aanbesteding.

Inspanning 2018

- Gezamenlijk met andere Twentse gemeenten lokaal (zelf) energie opwekken of met gemeentelijke gelieerde lokale partijen. [In ontwikkeling]
[Aan de Twentse colleges van B&W is een besluit gevraagd om een visie op te stellen voor de gezamenlijke inkoop van energie voor Twentse gemeenten die duurzaam en lokaal wordt opgewekt.](#)
- Voorbereiding aanbesteding nieuwe energiecontract. [Aanbesteding is in voorbereiding.](#)

Resultaat 2018

Samen met andere Twentse gemeenten geeft gemeente Hengelo het voorbeeld door de benodigde energievraag af te nemen bij duurzame lokale partijen.

Er is een Twentse werkgroep ingesteld die met een visie komt voor aan- of investeren van duurzame lokaal opgewekte energie vanaf 2020. Deze visie is gecheckt op juridische haalbaarheid en planning, waarbij er rekening wordt gehouden met kritische termijnen. Met deze vorm van voorgenomen duurzame energie inkoop geven Twentse gemeenten het goede voorbeeld en dragen ze bij aan de opwek van hernieuwbare energie.

10. **Verduurzamen transport en mobiliteit** [In ontwikkeling]

De ambitie van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat is dat in 2035 alle nieuw verkochte auto's in staat zijn om emissieloos te rijden. In de mobiliteitssector kan er bespaard worden door het overstappen op elektrisch rijden. Een deel van de huidige fossiele brandstof wordt vervangen door over te schakelen op andere energiedragers, zoals biogas, waterstofgas en mierenzuur. Dat vraagt enerzijds om gedragsverandering en anderzijds om implementatie van slimme mobiliteitsconcepten en aanpassing van infrastructuur. De afgelopen jaren is in samenwerking met 2 (opvolgende) marktpartijen een begin gemaakt met de uitrol van een oplaadnetwerk. Dat heeft geresulteerd in 26 laadpalen eind 2017. Uit een prognose van 2015 wordt een toename van het aantal e-auto's verwacht. Om de uitrol te versnellen doet Hengelo met een aanbesteding mee voor laadpalen die de Provincie Overijssel uitvoert.

Inspanning 2018

- Uitrol van laadpalen voor elektrische auto's [Aan gecommitteerd] **Aanvragen voor oplaadpunten elektrische auto's zijn in behandeling genomen.**
- Draagvlak voor oplaadpalen organiseren, met name voor de bijbehorende parkeerplaatsen. **Proces opgezet om draagvlak te organiseren in de buurt van aanvraaglocatie voor een elektrisch oplaadpunt. Na 3-5 keer proces te hebben doorlopen wordt gekeken hoe weerstand/ draagvlak is voor elektrische oplaadpunten c.q. parkeerplaatsen en of een minder intensief draagvlak proces kan volstaan. In 2018 is gestart met het opdoen van deze ervaringen.**
- Opzetten van een duurzaam wagenpark en sturen op gedragsverandering en gebruik van duurzaam vervoer, waaronder openbaar vervoer en met een goed zakelijk en groen gemeentelijk wagenpark. [In ontwikkeling] **Het management heeft afspraken gemaakt dat dienstreizen zoveel mogelijk met duurzaam vervoer plaatsvinden (fiets, OV of indien dit niet mogelijk is, met de auto). Verder zijn er pilots gestart die gedragsverandering beogen. Zo kregen medewerkers de mogelijkheid om een elektrische fiets uit te proberen. Ook is er in 2018 een financiële haalbaarheidsstudie uitgevoerd naar het verduurzamen van het gemeentelijk wagenpark.**

Resultaat 2018

Er is een dekkende laadinfrastructuur, waarmee wordt ingespeeld op het stijgende aandeel elektrische auto's. Hierdoor worden autogebruikers gestimuleerd om elektrische te rijden. Gemeente Hengelo geeft hierin het voorbeeld door het eigen wagenpark te verduurzamen. Medewerkers worden gestimuleerd voor zakelijkvervoer om zoveel mogelijk duurzaam te reizen, door gebruik te maken van openbaar vervoer en indien nodig van het duurzame wagenpark.

Een aanbesteding voor het plaatsen van oplaadpunten in Gelderland en Overijssel heeft plaatsgevonden. Hieruit is een nieuwe aannemerscombinatie geselecteerd (Ecotap/Allego) welke de komende jaren elektrische oplaadpunten op publieke locaties zal realiseren. Hierbij is een Hengelo dekkend raster gemaakt waarbij er op loopafstand van circa 250 meter een laadpaal tot de beschikking komt. Deze laadpaal wordt gerealiseerd nadat hier een aanvraag vanuit bewoners voor zijn ingediend en nadat hier voldoende draagvlak voor is gebleken. Er zijn inmiddels verschillende vragen uit de samenleving gekomen voor het plaatsen van een laadpaal.

Medewerkers worden gestimuleerd om met duurzaam vervoer naar hun werk te komen. Op basis van de uitkomsten van de financiële haalbaarheidsstudie wordt de mogelijkheid onderzocht of het wagenpark vervangen kan worden door elektrische auto's bij ingebruikname van het nieuwe stadskantoor.

Thema: gebouwde omgeving

In 2050 is de energievraag in de gebouwde omgeving met ruim 40% gedaald ten opzichte van vandaag. Gas speelt alleen een rol tijdens koude dagen, en er is voldoende groen gas beschikbaar om hierin te voorzien. De gebouwde omgeving is CO2 neutraal.

- Collectieve aanpak (ism Duurzaam Thuis Twente): wijkgericht (Nijverheid)
- Energiearmoede / sociaal energiebeleid: wijkgericht (Nijverheid)
- Verduurzamen gemeentelijke vastgoed (DMJOP's) / energielabels en maatwerkadviezen
- Verduurzamen Twentebad en Metropool en plaatsen zonnepanelen
- Verduurzamen scholen en sportverenigingen
- Opwaarderen energieloket naar 2.0
- Verduurzaming bedrijven (terreinen)
- Bedrijven stimuleren & handhaven (oa wet Milieubeheer)
- Aanpak verduurzamen bedrijven terreinen (BiT en Westermaat Campus)
- Stimuleren initiatief van bedrijven met collectief plan
- Renovatie Huurwoningen Welbions incl. NOM
- Verduurzamen bedrijfsvoering Gemeente Hengelo
- Opvolging campagne "Hengelo aardgasvrij, wij zijn erbij" inclusief wijkdialogen
- Opvolging Wet VET m.b.t. eventuele uitzonderingslocaties aardgasloze nieuwbouw

25% 25% op Warmtenet

Isolatie

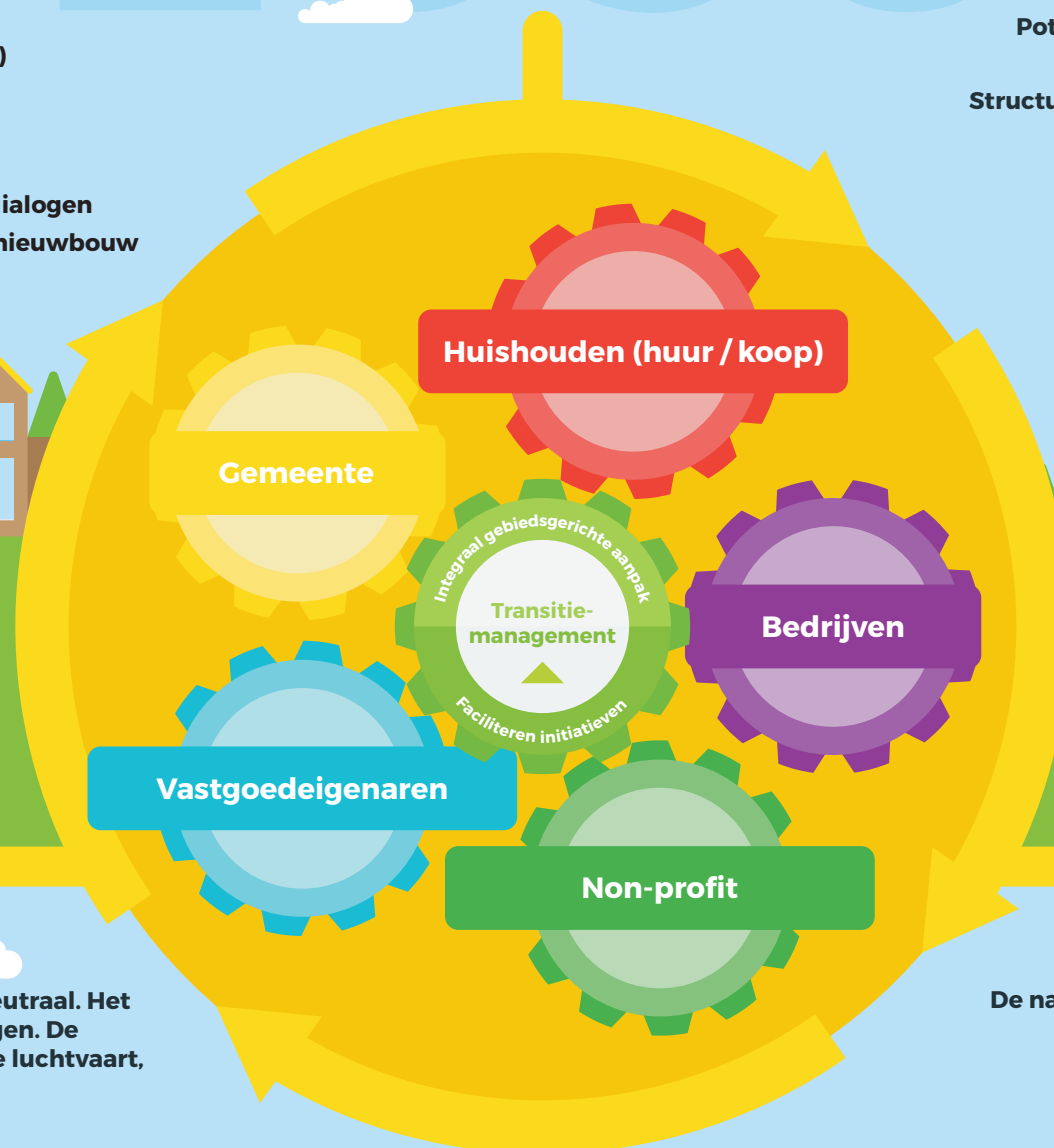
Warmte Koude opslag

Elektrische apparaten

Projecten 2019 - 2021

Nieuwe Energie Hengelo

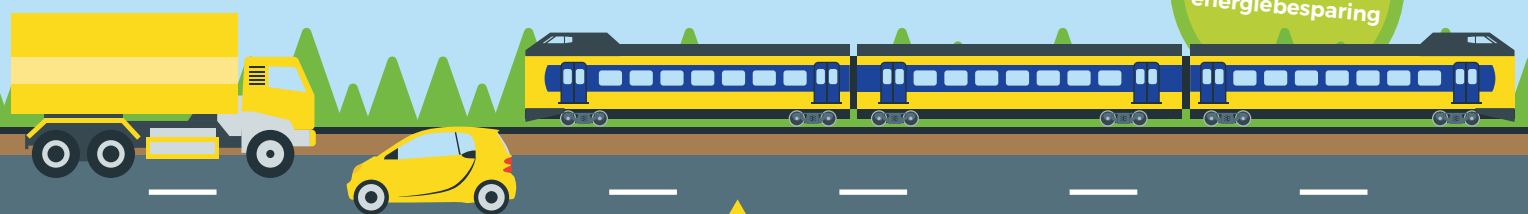
2050

Thema: duurzame mobiliteit

Wegtransport gebruikt in 2050 geen fossiele brandstoffen meer en is CO2 neutraal. Het wegtransport schakelt grootschalig over op elektrisch aangedreven voertuigen. De hierbij benodigde laad-tankinfrastructuur wordt hiervoor aangelegd. Ook de luchtvaart, op het water en het spoor wordt duurzaam transport toegepast

- Verduurzamen transport en mobiliteit
- Uitrol netwerk laadpalen elektrische auto's
- Verduurzamen wagenpark Hengelo
- Beleid ontwikkelen en stimuleren Duurzame Mobiliteit (o.a. fiets)

in 2050
40%
energiebesparing

Biobrandstof

Groene gas

Elektrisch

Waterstof

Thema: hernieuwbare opwekking

In 2050 is de vraag naar en het aanbod aan duurzame elektriciteit op elkaar afgestemd. Fossiele bronnen zijn volledig uitgefaseerd en wind, zon en waterkracht zijn de belangrijkste vervangers. Energie wordt steeds meer lokaal en regionaal opgewekt.

- Opstellen Regionale Energie Strategie (verplichting uit Klimaatakkoord)
- Verkenning mogelijkheden en bovenregionaal draagvlak windenergie met regio (RES-T)
- Haalbaarheid windenergie Hengelo: voorbereiding realisatie 2 windmolens
- Zonnevelden (en evt. wind) langs A1 en A35 en op geluidswallen [RWS]
- Zonnepark op 'NIEGG'
- Zonnepanelen op eigen dak/vastgoed
- Verduurzamen en inkoop eigen gemeentelijk energiegebruik
- Potentiële studie geothermie (samen met duurzaamheidsbevorderaar Twente)
- Beleid grootschalige hernieuwbare energieopwek ontwikkelen
- Structuurvisie vaststellen o.b.v. RES en beleid hernieuwbare opwek en mobiliteit
- "Asbest eraf, Zonnepanelen erop" aanpak

20% duurzaam opgewekt in 2023
40% duurzaam opgewekt in 2030
100% duurzaam opgewekt in 2050

Fossiele bronnen volledig uitgefaseerd in 2050

Verdubbeling elektrificatie

Wind, zon, waterkracht en eigen opwekking

Thema: energie infrastructuur

De nationale en lokale energieinfrastructuur moet voldoende flexibiliteit bieden om op momenten van grote verschillen tussen vraag en aanbod een betrouwbare energievoorziening te garanderen.

- Warmteplan en voorbeeldlocatie Aardgasvrij Nijverheid
- Opstellen transitievisie warmte
- Proeftuin aardgasvrije wijken subsidieaanvraag ronde 2019

100% energieneutraal in 2050

Communicatiestrategie

Nieuwe Energie Hengelo

Communicatie is ondersteunend aan alle projecten, waarbij projecten en communicatie bijdragen aan een groene beweging in Hengelo.

De rol van Gemeente Hengelo in het creëren van de groene beweging is:

1. Samenwerken met de samenleving.
2. Het goede voorbeeld geven.
3. Onbekende paden bewandelen.
4. Initiatieven mogelijk maken door mensen, middelen en mogelijkheden bij elkaar te brengen.

Uitgangspunten

In elke communicatie uiting van Nieuwe Energie Hengelo worden ten minste twee van de onderstaande uitgangspunten gecommuniceerd.

Kleine stappen

De kunst van het kleinmaken en laten zien dat het ook simpel kan. Korte termijn en kleinschaligheid zijn van groot belang. Iedereen kan een stap zetten.

Eindbeelden schetsen

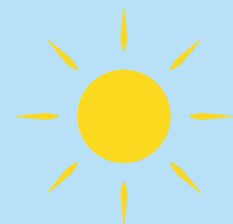
Het eindbeeld laat zien waar we naar toe werken. Niets doen is geen optie. Aardgasloos is hierin de richting. Goede voorbeelden en verhalen vertellen zijn hierbij belangrijk.

Samenwerken

Samen kom je verder. Het laten ontstaan van netwerken die ingezet kunnen worden. Iedereen doet mee en draagt bij!

Positief benaderen

Het principe van positieve besmetting. Het inspireren van je burens. Gedrag en bewustwording gaan hand in hand.

Wat is het thema?

Wie is de doelgroep?

Gemeente

Huishoudens

Non-profit

Bedrijven

Vastgoedeigenaren

Projecten

Alle initiatieven gaan uit van een integrale gebiedsgerichte aanpak en facilitering van initiatieven uit de samenleving. Nieuwe Energie Hengelo koppelt dit met een sterke en herkenbare visuele uitstraling in de communicatie-uitingen.

Uitvoering

Start communicatie richting doelgroep

Welke strategie passen we toe?

1. Strategie bepalen op basis van uitgangspunten
2. Welke ambassadeur(s) zetten we hier in?
3. Welke kanalen zetten we hier in?

Hoe spreken we deze doelgroep aan?

1. Welke informatie of content is relevant?
2. Welke boodschap spreekt aan?
3. Hoe wil deze doelgroep geïnformeerd worden?

Wat zijn de behoeften?

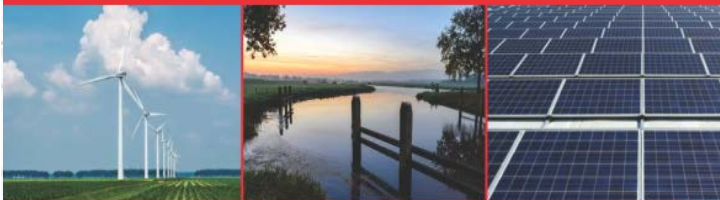
1. Waar wordt deze doelgroep blij van?
2. Waar voegen wij waarde en impact toe?
3. Wat levert het deze doelgroep op?

TWENTSE ENERGIESTRATEGIE

TWENTSE ENERGIESTRATEGIE

Nieuwe Energie Overijssel

NEO

20% van het energieverbruik duurzaam in 2023

Ontwikkelpaden

Om Twente energieneutraal te maken moeten de gemeenten en regionale stakeholders op regionaal niveau aan de slag met zeven ontwikkelpaden:

- 2023: 20% duurzame energie opwek en 6% energie besparing
- 2030: 30% duurzame energie opwek en 12% energie besparing
- 2050: 80-95% minder CO₂ uit te stoten vergeleken met 1990 (± Energieneutraliteit in Twente)

- A** Bewustwording, draagvlak en participatie
- B** Verduurzaming gebouwde omgeving
- C** Warmteopwek
- D** Elektriciteitsopwek
- E** Transport en mobiliteit
- F** Systeemintegratie
- G** Bedrijven en industrie

TWENTSE ENERGIESTRATEGIE

Nieuwe Energie Overijssel

NEO

20% van het energieverbruik
duurzaam in 2023

Strategie per ontwikkelpad en projecttypen:

I Uitvoerend / meters maken

Voorbeeld I: Ontwikkeling elektriciteitsopwekking
zone A1/A35 i.s.m. Rijks Water Staat (RWS) en
Provincie Overijssel

II Gezamenlijke overeenstemming / uitgangspunten

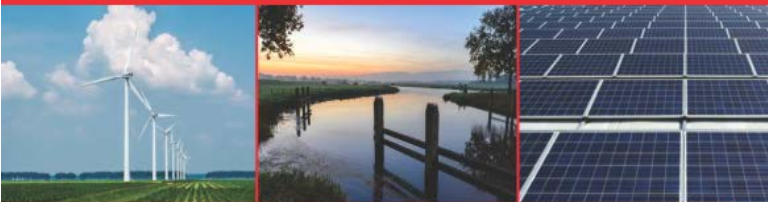
Voorbeeld II: Draagvlakontwikkeling grootschalige inpassing zon :
Sinnetafels Fryslân als voorbeeld

III Innovaties / lange termijn

Voorbeeld III: Waterstof / Power-to-Gas

Start uitveringsagenda na akkoord nieuwe raden / colleges

TWENTSE ENERGIESTRATEGIE

Uitvoeringsagenda TES 2018:

I Duurzame energie langs de rijkswegen A1/A35 en N-wegen samen met Rijks Water Staat

Kansenscan voor opwekkingsmogelijkheden en mogelijke rollen van betrokken partijen in beeld brengen. Werken aan regionaal draagvlak

II Bedrijvenaankpak

Bedrijven wordt hulp geboden door inzet van integrale gebiedsgerichte aanpak, zoals Energieke Regio en andere lopende initiatieven bij Twentse gemeenten

III Energietransitie in de grensregio Nederland/Duitsland

Kaart met overzicht van projecten en kansen aan beide zijde van de grens, kennisuitwisseling en zoeken naar samenwerking. Obstaten in beeld brengen die de ontwikkelingen in het grensgebied in de weg staan

10 juli 2018

Voorstel voor hoofdlijnen
van het Klimaatakkoord

-49% CO₂ in 2030

Sectortafels klimaatberaad:

Mobiliteit (I&W) :
Annemieke Nijhof

**Gebouwde
Omgeving(BZK:)**
Diederik Samsom

Klimaatberaad:
Ed Nijpels

Elektriciteit (EZK):
Kees Vendrik

Industrie (EZK):
Manon Janssen

**Landbouw &
landgebruik(LNV):**
Pieter van Geel
Lochem:
Sebastiaan van 't Erve

Voorzitters

VNG
vertegenwoordiging

Dordrecht:
Rik van der Linden

Utrecht:
Lot van Hooijdonk

Tilburg:
Berend de Vries

Delft:
Stefan Brandligt

VNG en de

Gemeentelijke Energietransitie

Taskforces,
o.a.:

Gebouwde omgeving

Elektriciteit

Governance & Ruimte

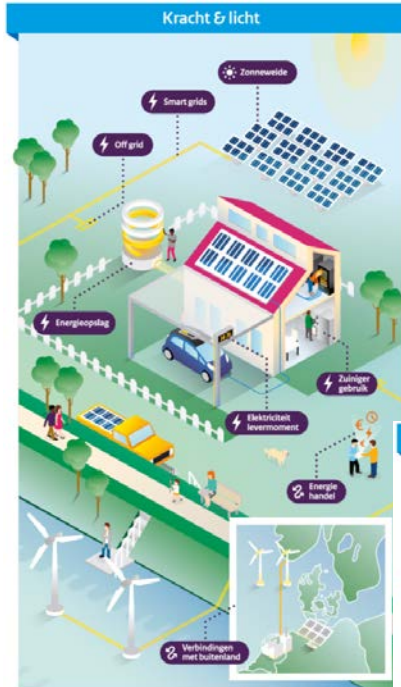
Transitiepaden en “cross-overs”

Innovatie

Ruimte

Financiering

Governance

Missie van Economische Zaken, januari 2018

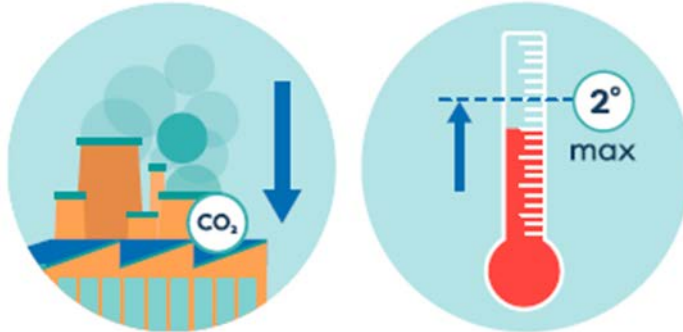

Missie van Economische Zaken, januari 2018

Missie van Economische Zaken, januari 2018

Nationale aanpak voor Regionale Energie Strategieën (RES)

Regionaal samenwerken aan realisatie klimaatopgave

- Regionale vertaling van afspraken Klimaatakkoord elektriciteitsopwek op land
- Energie besparing en warmtevoorziening gebouwde omgeving
- Beschikbare regionale warmtebronnen inzichtelijk maken en die verdelen
- Bouwstenen voor de ruimtelijke plannen (Gemeentelijke en Provinciale Omgevingsvisies/plannen)
- Organiseren van interactie en samenhang
- Bevorderen van de maatschappelijke acceptatie voor de energietransitie via bewustwording, kennisoverdracht en urgentiebesef bij inwoners van de regio

Bouwstenen RES

Inventarisaties als onderbouwing voor de plannen:

- Huidig energieverbruik en CO2 uitstoot van de regio
- Infrastructurele (net) planning en lopende projecten in de regio
- Beschikbare (ruimtelijke) potentie voor hernieuwbare energie (opwekking, opslag en infrastructuur en besparing in de regio)

Regionaal Warmteplan

Regionaal Energie- infrastructuurplan

Essentieel voor RES

1. Uniforme rekenmethodiek voor verdeling nationaal → regionaal elektriciteit
2. Escalatiemechanisme (bij onvoldoende resultaat) via :
 - Ruimtelijk instrumentarium Omgevingswet
 - Afspraken sectoren wet- en regelgeving (VTH energiebesparing bedrijven)
 - Nationale afstemming tussen Rijk, VNG, IPO en UvW via interbestuurlijk overleg IBP
3. Governance

Van TES naar RES

1. Toepassing uniforme rekenmethodiek op data TES en valideren uitkomsten
2. Bepalen (ruimtelijk) potentieel regio Twente op basis van ontwikkelpaden:
 - Gebouwde omgeving en warmte
 - Elektriciteit
3. Verdere inzet op urgentiebesef en acceptatie, kennisontwikkeling en -overdracht, gericht op handelingsperspectief

Energietransitie: Economische groei en werkgelegenheid

Kansen voor een
duurzame toekomst

